

FİKİRLER

Cilt : 3

15 Haziran 1930

Sayı : 54

Ruso ve Pedagojyada hürriyet hamlesi

J. - J. Rousseau'nun eserinde hürriyetten daha kuvvetli ne vardır?; Tabiatı hürmet, bu tabiatın serbestce inkişafını istemek, bu inkişafın engellerini ortadan kaldırmak, tabiatın eyilğine, hayır işleyiciliğine kani olmak, tabiatı bozmamayı terbiye hususunda en büyük ve en müsbet bir iş bilmek ve bunun mantikî bir neticesi olarak ilk terbiyeden müsbet müdahaleleri kaldırmak, menfi terbiyeyi kabul etmek... İşte Rousseau'nun en mühim terbiye kaideleri. Demekki Rousseauculuk hürriyetçiliktir. Rousseau an'anası hürriyet an'anasıdır. Fakat bu an'ana Rousseau'da kendi asrıyle, yani asrındaki ilmî mutaların kifayeti derecesinde bir vüzuh taşıyordu. Pestalozzi ve Frobel onu tefsire çalıştılar. Rousseau'daki hürriyet hamlesinin bu

iki büyük terbiyecideki tecellisi şu suretle oldu: Pestalozzi onu nebatî uzviyetin cehtine irca etti. Ve bu cehti makul ve mantikî bir faaliyetin makul ve mantikî hatlerine parçaladı. «basitten mürekkebe doğru» fikri, «merkezleri bir daireler» fikri Pestalozzi'nin bütün terbiye fikirlerini hülâsa edebilecek düsturlardır. Halbuki bu düsturlar insanın tekâmülünü nebatın tekâmülüne, nebatın tekâmülünü de muntazam ve tedricî tekâmüle irca eden bir telâkkinin akisleridir. Bu suretle Pestalozzi'nin gerçi uzvî yani canlı ve zengin bir hayalî hareket eden fikirleri en feyizli neticelere varmak istidadında bulunmasına rağmen, kat'i akliyecilikle neticelendi. Bu adamın «hats» dediği ruhî faaliyet, Pascal, Maine de Biran;

Ravaisson, Boutroux, Schopenhauer, Bergson...da olduğu gibi, canlı bir idrak değil, belki canlı bir idrakin, canlı bir kavrayışın ölü parçalarından başka bir şey değildi. Hayat bu suretle mihanikiyete kalboluyordu. Onun içindirki Pestalozzi, nin pedagoğyası filiyatta büyük neticelere varmadı. Müteakiben Froebel, Pestalozzinin fikirlerini hayat ve onun vetireleriyle telif edilebilir bir şekilde ifade etmiye muvaffak oldu. Terbiyenin yaratıcı vasfını keşfetti. Ve oyunu terbiyenin usulü olarak kabul etti. Fakat Froebel de Pestalozzi gibi aklın esaretinden mühendisin tahlilciliğine düştü. Froebel hediyeleri hendesenin terbiyeye tatbikinden başka bir şey değildir. «Çocuk bahçelerini» tasavvur eden adam, çocuğu büyütme için mücerret zekâsından başka bir şeye müracaat etmiyordu...

Pestalozzi ve Froebel gibi Rousseau, nun hürriyet ve tav'iyet an'anasından hareket eden bu adamlar bu an'anaya tamamiyle zıt neticelere varıyorlardı. Feylesofların yalnız tatbikatçılık tarafını anlıyabilen mektepler bu adamların canlı taraflarını değil, ölü taraflarını görüyorlardı. Tam bu sırada Rus feylesofu Tolstoi zuhur

ediyor. Tolstoi, nin dehası şu noktadadır: Tolstoi, Pestalozzi ve Frobelde esas olan hürriyet hamlesini buluyor, ve onlarla kanmıyarak hamlenin mebdeline, Rousseau, ya kadar çıkıyor, ve Rousseau da kuvvet halinde bulduğu yaratıcı hayali hakikate çevirmek için çalışıyor. Bu yaratıcı hayal, hürriyet ve taviyettir. İşte Tolstoi bu hürriyete en lâyük vücudu vermiye çalışıyor. Hem terbiyesi hem de seciyesi ile bunu yapmaya müsait olan Leon Tolstoi, yirminci asrın tecrübî ilimleriyle ve tekâmül nazariyeleriyle Darwin, Auguste Comte, Schopenhauer... ile ve hususî sanat dehasile, ihtilalcî ruhile mücehhez olan Moskof terbiyecisi bunu yapmaya iktidar kazanıyor. Rousseau'da mevcut olan hamleyi şiddetlendire şiddetlendire yazık bir hale getiriyor. Muasır bir hürriyet, bir « sevkitaî ve selamet pedagoğyası » vücuda getiriyor. Tolstoi mezhep ve sistem yerine, müşahhas, mudil müşahedeyi, tecrübeyi, koyuyor. Cebir yerine telkini koyuyor. Haricî nizam yerine, ruhî ve batınî nizamı koyuyor. Cemiyetin kanun yerine çocuğun ihtiyacını koyuyor. Tahlil ve inhilâl yerine terkibi ve taazzıyı koyuyor. İsticvap ve imtihan yerine

hazmı ve terekkiyi koyuyor. Hülâsa mantık yerine hayatı sokuyor. Basıttan mürekkebe gidecek yerde mürekkepten mücerrede gidiyor... Tolstoi böyle yaparak anarşiye benzeyen bir mektep yaratıyor « Iasnaia-Poliana » isminde. ve « anarşist terbiyecisi » ismini alıyor... Halbuki Tolstoi bir cehdi, bir temayülü ifade ediyor. Tamamile haricî sultalardan azade bir tekâmül imkânı, ve buna vasil olmak için çalışan bir sanatkârın ruhu, yakine, batıniye ait olan tecrübelerin ve teknikin tesisi iradesi... Tolstoi malum intizamı ihmal ederek meçhul bir intizama varmak istiyor. An'anavî mektebi yıkarak, hür mektebi yaratmak istiyor. Tolstoi tekâmülü en içerden, yani mevcudun en hür nahiyyelerinden yakalayarak emsalsiz bir terbiye usulü bulmak istiyor. Tolstoi öyle bir mektep tesisi ediyorki orada çocuklar istedikleri zaman hocalarını arıyorlar, istedikleri zaman ders

alıyorlar. Öyle bir hayat ki orada her şey kendi kendine tabi. Fakat anarşiden ibaret olan bu hal bir gaye değil, belki bir şart, bir vasıta, bir yol, nihayet bir nizam, ahenk, tesanüt ve zaruret tesis ediyor. O halde Tolstoi, nin tasavvur ettiği terbiye, anarşik bir terbiye değil, anarşiyi, kendisine temel kabul eden bir terbiyedir. Çünkü Tolstoi, ye göre uzviyetin istihaları olduğu gibi, ruhiyetin de istiyakları vardır. Nazarında tabiat eyi değilsede salimdir, terbiyenin vazifesi bu selâmeti kaybetmemektir. İşte an'ana düşmanı, hürriyet aşığı, tav'iyet feylesofu Tolstoi yirminci asırda Rousseau, ya ne Pestalozzi nin ne de Frobele'in muvffak olmadığı tarzda, bütün feyzile, bütün harsile yaşıyor ve yaşatıyor. Onun için Tolstoi Rousseau, da mevcut hürriyet hamlesinin en büyük merhalesidir, denilebilir...

İsmail Hakkı

TÜRKİYEDE (*)

İzmir Maarif emini Fuat beyin davetile, Adolf Ferrierden sonra, İzmir ve havali-sinde bir seri terbiye konfe-ransları vermekten ve yeni Türkiye muallimlerle onbeş günlük sıkı temmastan geli-yorum. Oralarda hep mec-muamızın dostlarını düşün-düm. Şimdi size Türkiyede gördüklerimi söyleyeceğim.

Malûm olduğu üzere küçük Asya, pek eski bir tarihe maliktir. Şair Hömerin sine-sinde dünyaya geldiğini iddia eden ve ondan binlerce sene sonra Apokalis mabedlerinden birine malik, olan Sıfiyelerin-den biri'arşlan yürekli Rişarin adını taşıyan İzmir, bugünde heyecan içinde yaşayan bir memlekettir.

İçinde harbiumumî, he-man bir dastan gibi kalan bir çok bedbaht muharebe-lerden sonra Türkiye (İstiklâl muharebeleri) yapmak mec-buriyetinde kaldı.

Gazi Mustafa Kemal adın-da bir şef çıktı ve yeni Tür-kiye doğdu. Bir inkilâp oldu ki eşini yalnız japonyada göre-biliriz. Hattır Türk inkilâbı, japon inkilâbından daha mu-cizevidir. Zira Türk inkilâbı, ananalarla alâkasını kesmiş bir nasyonalizimdir. Türkler bir taraftan memlekellerinin hakiki sahibi olmak için -yalnız eski Şark tarihinde görülen- ahâî mubadelesini konuşurken, asırlardan beri gelen Kapitolasyonları ilga ile bir çok noktalarda ecne-bileri pek sevmez iken; diğer taraftan;

Arşını atıp metroyu

Kendi takvimlerini atıp hıristiyan takvimini aldılar. İslâmı an'analarla alâkalarını kestiler.

Kadınlara haklarını ver-diler.

Şapka giydiler.

Arap harflerini attılar.

Garbın urmak istediği bo-yunduruktan kurtulmak için

Garbı takip etmek: Gazinin Türk milletine teklif ettiği heyecanlı cehdin manası işte budur.

Yenileşme her sahada var: İsveçre medenî kanunu-nun kabulü, devlet ve din işlerinin ayrılması bunlar in-ki-lâbın kanunî cepheleri. Fes yerine şapka, inkilâbın en göze çarpan cephesi. Kendi-lerinin emniyet verdiği en büyük şeyde yeni harflerin kabulüdür.

Zira 1929 senesi iptlâda-sındanberi kabul edilmiş olan yeni harfler -ki badema arap harflerle bir şey basmak memnudur- sayesinde halkı okutma kolaylaşmıştır. Yeni harfler Türkçeyi tamamen fonatik bir imlâ sahibi yap-mıştır. Fransızce, İngilizce hocalarının kulakları çin-lasın.

Cinevreli bir kız ile evlen-miş bir Türk, anlattı ki zev-cesi yirmi senedir İstanbulda olduğu halde eski yazıyı öğ-renememişti. Aynı ailede sek-sen yaşında bir Türk nine, yeni harfleri sevinerek öğ-renmiştir. Yeni harfler, her kes tarafından büyük bir he-yecanla kabul edilmiştir.

Muallimlere gelince, bun-lar için yep yeni bir hayat başlamıştır. Bir çok çocuk kitapları tabediliyor. İngiliz-ceden yirmi beş kadar kitap tercüme edilmiş olup çoğu muhtelif memleketlerde çocuk hayatından bahistir. (İsveçreli ikizler kitabıda var) (Haydi) ve Ruso enistitösünün eski talebesinden İbrahim Alâittin bey iarafindan tercüme edilen (Çocuk kalbi) zaten vardı. Alâittin bey, küçük lâros şeklinde olan (yeni luğat) in da başlıca müelliflerindendir. İngilizceden tercüme edilen çocuk anisklopediside var ya-rısı eski harflerle, son nus-haları yeni harflerledir. Ha-sılı bugün Türk çocuğu ve muallimi bu nevi kitaplarca öyle menbalara malik ki bi-zim Fransızcede muadili yok yani Fransızce eserlerden daha zengin.

Türkler bîna lâyük insan-lar. Çünkü yüksek bir heye-canla çalışmaktadırlar. Mek-teplerin bilâssa ilk mekteplerin adedi süratla artmaktadır. Beş senelik 12 muallim mek-tebi. Hepsi leyli Üçer senelik iki köy muallim mektebi. Bu bir tecrübe oldp vakit kaza-nılmak isteniyor. Muallim

mekteplerinin programları her yerdeki kılâsik Muallim mekteplerl gibi bir az fazla yüklü bu nevi tahsilin, (Deklase)lar yani kendi sınıfını beğenmeyen insanlar yetiştirme tehlikesi vardır.

Teşekkül devrinde olan bu muallim mekteplerinden biri bende harikulade tesir bırakmıştır. Talebenin bana sorduğu sualler dahi onların öğrenmek ve eyi yapmak arzularını gösteriyordu. (*) Eski talebemden dostum Rahminin de çalıştığı muallim kursları meccani olup 6,8 haftalıktır. Muallimler bu kurslarda tekâmül ettirilmektedir.

Senede her mektepte 10,15 gün kalabilen müfettişlerde var. Her sınıfta lâakal bir gün kalırlar Her ayda muallimlerk toplanup konferans ve münakaşalar yaparlar. Gerek şehirlerde gerek köylerde gördüğüm Türk mektepleri beni teshir etti. Evvelâ binaları... İsveçrede olduğu gibi mektep binaları memleketin en güzel binası. Bazen hakiki bir saray. Mimarı tarzı okadar güzel ki İsveçrede de kabul edildiğini görsem mesut olacağım:

Beş sınıf, Müdür odası, müze hepsi girince insana ferahlık veren büyük bir hale açılıyor. Her mektepte bir oda, müze tahsis edilmiştir. Burada talebenin topladığı veya bedii eşya ve kolleksiyonlar var; Tedrisatta kullanılıyor. Bundan başka her sınıfta birer camekân var, buda sınıfın müzesi.

Türkiyede Dokroli usulu hakim olduğundan bu kolleksyon çok işe yarıyor. Yapılan coğrafya ve teşrih alçı modelleri bilâssa pek dikkata şayan buldum. Birde her çocuğun, derslere ait, resimli, kendine mahsus kolleksiyonu var. Bunların bazıları pek zengin olduğunu hayretle düşünürken bana anlattılar ki bunlar, şimdi işe yaramıyan eski kitaplardan kesilmiş.. Ne eyi yerinde kullanılıyor..

Sınıfların mobilyası fakir. Bazı mekteplerde çocuklar, eski rahlelerde pek sıkışık; defterlerinin kâğıtları fena. Fakat her şeyi islâh etmek için pek derin arzuları var. Kendilerine söylenen her eyi fikri memnuniyetle kabul ediyorlar.

Divarlarda çocukların vezin

[*] İzmir erkek muallim mektebi

ve boyunu gösteren liste, sıhhat oyunları tarzındadır... Hava müşahedesi cetvelleri; vesikaları koymak için dökroli zarfları; küçüklerin sınıflarında kum kasaları...

Bütün ilk mektepler muhtelit. Çocuk himayesi cemiyeti reislerinden biri ile konuştum; Bu muhtelit nsulun can sıkacak hiç bir arıza tevhit etmediğini söyledi. İşte bazı tâtin memleketlerinin alacağı ders: Bir kız ile bir erkeğin aynı rahleye oturması (iskandal) olur diye bağırlıyorlar.

Türkçe bilmediğim için dersler hakkında büyük bir şey söyleyemeyeceğim Fakat şunu söylerim ki dersler pek müşahhas. Bir mektepte avluda çocuklar su bağasile kara bağasını müşahade ve mukayese ediyorlar. Öteki köşede daha küçükler, kuzu müşahadesindeler. Muallim hanım kuzunun ayağıle kendi ayakları arasındaki farkı tarassut ettirerek mukayeseler yaptırıyor. (1) İki ders gördüm ki bunlardan muallim hanımlar, kasaptan gelen şeyleri hiç irenmeksizin tetkik ettiriyordu:

Göz, ciğerler . Şişirmek

için ciğerleri üfleyorlardı santimetre ile şehik vezifir, saatlada bir dakikadaki teneffüs adedi ölçülüyordu. Teneffüs üzerine olan bu ders, haki-katen model bir ders idi. (2)

Bütün muallimler genç. Bunlar muallim mekteplerinden yeni çıkmış olup cümhuriyetin en ücra köşelerine kadar yapılmışlardır. Bunların bir çoğu ile, bana sordukları meseleler üzerinde konuştum. Türkiyede bana sordukları meselelerin çoğu, bizim İsveçre muallimlerinide alâkadar eden meselelerdir: Tek muallimli mutaaddit sınıflı mektep meselesi. Muallilere sınıf mı vermeli, gurup usulümü yapmalı; ölçü üzerine mektep, çocukları tarassut ..

Terbiyenin gayesi, cinsî terbiye gibi en mühim ve dikenli meseleleri, itimat ederek, bana sormalarından pek mütehasıs oldum. Kız muallim mektepleri talebeleri (Kadınların cemiyette rolü) meselesile alâkadarlar (ben Türkiyede iken kadınlara belediye intihabı hakkı verildi),

Kezalik milliyet terbiye

(1) İzmir Yıldırım Kemal mektebi
Karşıyaka Türk birliği

Profesör Bovetin İzmir Konferansları : 3

Şahsi mesai

Bu günki mevzuumuz , bundan evvelki iki mühsahemle alâkadardır. Demiştik ki yeni terbiyenin gayesi çocuğun faaliyetini uyundırmaktır. Sonrada ehliyet ve istidat cihetinden çocukların başka başka olduklarını görmüştük. İşte bu iki sebep dolayısıledir ki çocukların faaliyetini, mümkün olduğu kadar ziyade, şahsi-

leştirmeğe lazımdır.

Şimdi evvelâ, çocuklarda neleri tarassut etmeli ki her birinin istidadını anlayabileyim, meselesini ele alalım. Bu tarassut ve müşahade edeceğimiz şeyler aynı zamanda ameli olsun. Bu bapta mufassal bir program takip etmek, hem tatbik edilemez hemde insanın şevk ve cesaretini kırar. Şu bir kaç nokta

sile enternasyonal idealin nasıl uzlaştırılacağına soruyorlardı. Dini terbiye hakkında pek çok kimselerin sualleri karşısında kalmam pek şayanı dikkat idi. Anlatıldığına göre mektebi lâyıkladırırken Türk Cumhuriyeti din hissini kökünden söküp atmak istememiş veyahut bu his lazımsuzdur dimemiş. Muallimler dahi asla materyalist olmayup ide alizem yolları aramaktadırlar.

Muarif vekilinin bana şe-

ref veren ankaraya davetine icabet edemedim; Mazur görmelerini reca ile ona « Türk mektebini zekâ ve iman cehdine model bulduğumu » bende unutulmaz hatıralar bıraktığını yazdım. bu, öyle havadan söylenmiş söz değildir. Ben temenni ederim ki bütün karilerim, benim gibi, Türkiyeyi görerek, oradan terbiyenin neler yapabileceğine dair yeni heyecanlar alsınlar.

P. Bovet

kâfi gelir:

1 — Boy ve siklet. Bunlar, çocuğun umumi sıhhati hakkında bir fikir edinmek için pek faydalıdır. Bu bapta, biraz mümareseli olmak şartile, doktor (Paul Godin) in antropometri ölçüleri muvafıktır. Oturdulup göğdenin irtifamı almakta lazımdır. Bu çok mühimdir ve kolayca ölçülebilir. Göğdenin bütün boya nispeti pek mütenevvidir. Rahlelerin dayanılacak kısmının iner çıkar olması, sınıfın vaziyetini değiştirmeye kâfi gelebilir. Bunun hıfzı sıhaya olduğu kadar inzibata dahi faydası vardır. (Rahle, kendine kısa gelen çocuk ; bacaklarının uzun olması dolayısıle, bizarure gürültücü olur.)

Doktor (Godin) e göre boy ve sıklet ölçüsü her altı ayda bir yapılmalıdır.

Çocuğun basıra ve samiasını ölçmek te lazımdır. Muallim, talebesindeki basıra ve samianın normal olup olmadığını bilmelidir. sınıflarda talebenin yüzde elli veya altmışının tenbel olduğu hakkında hüküm veriliyor ki bu, utamlacak bir şeydir. Tenbel denilen bu çocukların çoğunun muvaffak olamayışlarına sebep, sadece kulaklarının ağır olmasıdır.

Samianın normal olup ol-

madiğini anlamak için, iki basit yol vardır.

Aşağı sesle söylemek. Çocuklar, dersanenin gerisine oturur. Muallim, rakam veya kelimeleri aşağı sesle söyler. Talebe yazar.

Saat usulü. Bu ferdi tahakik usuludur. Çocuğun gözleri bir mendil ile bağlanır. Cep saati, talebenin kulağına doğru yaklaştırılır, uzaklaştırılır. Her çocuğun, saat tık uğunu nereden işittiği tespit edilir. Bu tecrübe, çocuğun telkin kabiliyeti hakkındada bir fikir verir.

2 — Piskoloji ölçüleri içinde muallime en ziyade yarayanı hafıza ölçüsüdür. Hafıza meselâ bir ders ile ölçülebilir. Ve bu, bir musabaka şekline sokulmak suretile daha cazibelide yapılabilir. Meselâ kelimeler, rakamlar, nesir, şiir ezberletmek ile ölçülür. Basri ve semi hafızaları tefrik etmek de lazımdır.

Muallimin, birde çocuğun umumi zekâsı hakkında fikri olmalıdır. Bu bapta (Binet) testi kullanılır. Amerikalılar bunun (aynı zamanda bir çok insanlar üzerinde) tatbiki yolunda buldular ki bu tarz ile umumi harpta (1800000) askerin zekâsını ölçtüler. Bu vasita ile bir insanın zekâ yaşı tayin edilebilir. Sonra bu zekâ yaşı, hakiki yaşı ile

taksim edilerek zekâ derecesi meydana çıkar. Eğer harici kısım 1,10—0,90 ise çocuğun zekâsı normaldir.

0,90 den aşağı ise çocuğun zekâsı geri veya anormaldir.

1,10 dan yukarı ise çocuğun zekâsı normal üstüdür.

Zekâ derecesi vasıtasile mektep randımanı ölçülebilir. (Barston)da mösyü Galinin mektebinde şu usul tatbik edilmektedir: Her dersten her yaşa mahsus, (vasatı malumat) testleri tespit edilmiştir. Bu suretle her çocuk, her dersten bir (mektek yaşı) ne malik. Çocuğun mektep yaşı zekâ yaşı ile taksim edilince, randıman derecesi elde edilmiş oluyor. En çok çalışa bilen çocuklar; mektek yaşı, zekâ yaşına müsavî olan çocuklar oluyor. Mektep yaşı ile zekâ yaşı arasında açıklık varsa bu halde çocuk pek zeki olabilir, mektepte derslerine iyi çalışamaz. Şimdi dönelim bu günkü mevzuumuza. Faal mektep çocuğun ihtiyaçlarına cevap vermek, ve çocuğun faaliyeti tahrik etmek mecburiyetindedir. (Efolevi terbiye) den, (Conduin) lisanile (cevap dersler) den Kilpatrick lisanile (proje usulu) nden, maksat hep budur, Bunların hepsinin manası birdir. (Kilpatrick) e göre yeni mektebin bariz vasfı (proje usulu)dur ki bunu şöyle tarif eder: Bir içtimai muhite can ve gönülden takip

ve yapılması arzu edilen bir faaliyettir.

Bütün bunlar, bize iki türlü entrenin mevcut olduğunu gösterir. Conduinin tabiriyle bir çocuk, ya harici entre, yahut deruni entre ile çalışabilir. Meselâ çocuğa Türkçeden Fransızcaya bir tercüme vazifesi verdiniz. Bunun için kendisine bir paket çukolata vadettiniz. Çukolata için yaparsa bu harici entre ile çalışılmıştır. Böyle değilse Fransadaki bir çocuk ile muhabere etmek alâkası varsa - ki bunu her çocuk, gençlik salıp ahmeri teşkilâtı vasıtasile yapabilir - o vakit deruni entre hakim olmuş demektir. Bu iki nevi alâkayı birbirinden ayırt etmek pek mühimdir. Ancak deruni entre ile çalıştığı zamandır ki çocuk, bütün kuvvetile ve can ve gönülden çalışır.

Yeni faaliyet mektebinin gayesi, her sahada çocuklardaki derunu entreleri tahrik edebilmektir. Bunun için çocukları bir dereceye kadar hür bırakmak lazımdır.

Öyle ama elli mevcutlu bir sınıfta elli türlü alâka olursa ne yapacağız? Bilirsiniz ki böyle elli türlü alâka tezahür etmez.

Çocuklar, serbest bir münaaka neticesinde ekseriyet ara ile bir mevzu seçer bilirler. yahut çocuklar, mu-

ayyen üç dört mevzu üzerinde gurup gurup olurlar, ki bu yol daha eyidir. Guruplar, bu muayyen mevzular üzerinde çalışırlar.

Çocuklarda muayyen yaşlara mahsus ana alâkalar olduğu kabul ediliyor. Bu esasa (alâka merkezleri) usulu deniliyor ki bunun da türlü türlü şekilleri vardı:

1 — Herbart taraftarları, alâka mevzuu olmak üzere tek bir mevzu alırlar. Meselâ su. Bu taktirde su, fizik, kimya, coğrafya, tarih, şiir... Noktai nazarlarından ayrı ayrı tetkik edilir. Bu şekil, usulun iptidai bir şeklidir.

2 — Conduinin (mesele usulu) dır ki bu, evelkinin aksine olup alâka merkezi bir (mesele)dir. Bu meselenin halli için, malumat, ve istidadın hepsi faaliyete geçektir: Okunur, yazılır, hesap edilir, bir şey inşa edilir. (Meselâ çocuklar bir temsil vermek istiyorlar. Bu bir (mesele)dir. Halli için mevcut piyesleri okuyacaklar. Kendileri başka piyes yazacaklar. Kostümler dikecekler. Öteberi almak için hesaplar yapacaklar, ve saire) süpesiz ki (alâkalar merkezi usulu) nun bu şekli, pek mükemmeldir.

3 — En mükemmel olan (Dui) nin usulu ile, her bartaın iptidai usulu arasında - ki Duininkinden daha kolay tat-

bik edilebilir. Ve her barkınkinden daha feyizlidir- (Dokroli) usulu vardır. Alâka merkezi, bunda, çocuğun ihtiyacıdır. Bunlar aynı zamanda beşerin zaruri ihtiyaçları ır: Gıda, elbise, tehlikelere karşı müdafaa, bütün çocuklar, bu ihtiyaçları his ile bunlarla muhtelif tarzlarda alâkadar olurlar. Bu alâkaları tatmin edilebilir. Dekroli her sene bunlardan bir danesini ele alarak o senenin bütün malumat programını bu alâkaya bağlar. Müsahabemizi, şu iki netice ile nihayetlendirelim.

1 — Çocuğun alâkalarını hareket noktası olarak alabilmiş iseniz, o vakit mektep, hakikaten cazibeli; hatta bir neş'e yuvası olur. Bunun içindir ki İtalyanlar, (Faaliyet mektebi) ne (neş'e mektebi) namını vermektedir.

2 — Çocuğun alâkaları esas alınarak işe başlandıysa bu takdirde mektep ile aile arasında kendiliğinden bir rabıta tesis ediyor. Bu rabıta, bugün her yerde bütün terbiyecileri alâkadar etmektedir. Muhtelif şekillerde içtimai yapılmış uğraşmaktadır. Fakat, başka yollar aramaksızın sadece çocukların alâkalarını esas alan mektepler bu hususta çok iyi muvaffak oldular ebeveynin bu mekteplere koştukları görüldü. Çünkü çocukların alâkadar oldukları şeylerle, ebeveyn de alâkadar dırlar.

M. Rahmi

Ana terbiyesinin kıymeti

Her yerde anne terbiyesinin ehemmiyetinden bahsedilir. Bir kimse kalkıp da bu terbiyenin aleyhinde bulunacak olsa, alelâde kimselerden tutunuz da en yüksek filozofların bile itabına uğrar. Halbuki anne terbiyesi, hakikaten denildiği kadar ehemmiyetli midir? Bu mes'eleyi şöyle yakından bir tetkik edelim:

Hayvanlarda ana terbiyesi, hemen bütün terbiyedir, denilebilir; maamafih bir hayvan yavrusu, bir av veya bir kaza neticesi anasız kalsa, diğer hemeinslerinden yine aynı terbiyeyi alır. Hayvanlarda dahi ana terbiyesi mutlak bir surette ehemmiyeti haiz sayılmaz.

İnsanı gelince: anne terbiyesi, ananın çocuğa ve çocuğun anaya karşılıklı olan insiyakî sevgi bağları sayesinde, ananın çocuğuna bazı umumî şeyleri ve halleri öğretmesinden ibaret kalır. Meselâ çocuk yemek, içmek, yürümek, oynamak, konuşmak itiyatlarını annesile

birlikte elde eder. Fakat her ana bu terbiyeyi lâzımı kadar cittiyetle bilmez, ve takip etmez. Vakıtlı vakıtsız çocuğuna meme veren, ağzında çiğnediği şeyi dudaklarile veya ellerile çocuğun ağzına sokan anneler az değildir. Belki bu tabii bir besleme usulüdür! Kuşlar gagadan gagaya gıda verir, memeli hayvanlar ise vakitli vakitsiz emzirirler!

Ancak insan yavrusu, başka türlü bir intizam ile beslenmeyi istilzam ediyor. Çocuğu muayyen zamanlarda emzirmek, ağzına temiz gıda vermek lâzım. Bunu her ana yapamıyor; çünkü bilmiyor; bilse de itiyat edinemiyor, ve daha kolayını yapmaktan kendini alamıyor.

Halbuki ilk besleme usulünün bile çocuk üzerinde terbiyevî bir tesiri olduğunda şüphe yoktur. Çünkü çocuğun şüursuz yaşadığı zamanlarda aldığı itiyatlar, yerinden sökülemiyen en köklü itiyatlardır, ve hayatın boyunca tesirleri

görülür durur.

Sonra ana çocuğunu uyturken söylediği ninnilerle ona tamamille ferdiyetçi, eneci hisler telkin eder. Vakıa bugün « paşa olursun ! » temennileri yoktur; fakat bilmem hangi asrın yadigarı olarak:

Ninni desem yaraşır,

Has bahçeyi dolaşır;

Has bahçenin gülleri

Benim oğluma sataşır, ninni.. gibi garip ninniler hâlâ annelerin dilindedir!

Daha sonra anneler kızlarını erkek, oğullarını kız kıyafetine sokmak, dosta düşmana karşı süslemek, onları şımartmak.. gibi bir çok fena itiyatlar kazandıran haller meydana verirler. Neşesiz hırçın oldukları zamanlarda ise, önünü ardını aramadan çocuklarını döğerler, onlara pek fena sözlerle beddua ederler. Çocuklara karşı haklı haksız yapılan bu muameleler, onlar üzerinde zararlı tesirler bırakır.

Ana iş yaparken çocuğu yanında istemez. Sokağa, yahut komşuya gönderir. Çocuk orada ananın aklına bile gelmiyen itiyatlar kazanır.

Nihayet ana, çocuğundan atisi için bir çok temennilerde bulunur. « İnşallah, büyür,

adam olursun da anacığın rahat ettirirsin » sözü pek umumîdir. Bu, çocuğa en egoist telkinleri vermektir.

Pek kısa bir surette gözden geçirdiğimiz hallerden pek açık olarak anlaşılır ki ana terbiyesi denilen şey, çocuk için faydalı olmaktan uzaktır. Anneler, ev kadını iseler, çocuklarına bakacak vakit bulamazlar; iş kadını iseler, sabahdan akşama kadar çocuklarını göremezler. Binaenaleyh dün gibi bugün için de ana terbiyesi, bittabi umumiyet itibarile, görmek istediğimiz ehemmiyetten mahrumdur. Büyük adamları, fevkalâde adamları yetiştiren analara bakıp da bütün anneler için aynı hükmü vermek doğru değildir.

Çocuğun kadın ihtimamına, kadın terbiyesine fevkalâde ihtiyacı olduğunda şüphe yoktur; fakat terbiye verecek olan bu kadının, mutlaka çocuğun annesi olması lâzım gelmez. Terbiyeci kadın, çocuğa bakmak, çocuğu okutmak işleriyle uğraşan nörstür, mürebbiyedir.

Çocukların sılıhatlerini bozan annelerdir; huylarını bozan annelerdir; ruhlarını bozan annelerdir. Ve buru anahk

şefkatı namına yaparlar. Halbuki çocuğa bakmak, çocuk terbiye etmek ayrı ayrı pek mühim birer san'attır Bu san'atlar, hayvanlarda olduğu gibi, insiyakî bir surette elde edilemez; hayvanın terbiyevî vazijesi gayet basit ve mahduttur; insanınki ise, bahusus bu asırda, çok ve mudildir. Ana bu san'atları, yalnız insiyakî olarak, lâyıki veçhile elde edemez. Ananın çocuk bakıcılığına, terbiyeciliğine alıştırılması lâzımdır. Bir kadın için, her halde ana olmak mukadderolduğu için, her kadın bu iki san'atı elde etmelidir.

Buna imkân var mıdır? Dedğimiz veçhile ev kadını, bütün ihtimamını çocuğuna verecek bir halde değildir; iş kadını ise zaten çocuğu ile uğraşamaz. Onun için çocuklara bakmağı, çocukları terbiye etmeğı bilen, onlarla hemen sabahtan akşama kadar beraber bulunacak kadınlara ihtiyaç vardır. Bu kadınları yetiştirmek lâzımdır. Belki hiç bir memleket, bu işi geniş

bir tarzda düşünmemiştir; Felestin Musevilerinin Kefar Yelâdimleri müstesnadır. Bu bakım ve terbiye müesseseleri cidden iyi bir tetkik ve takibe lâyıktır. Hususile bizim gibi tesanüdü çok sarsılmış bir cemiyet için, çocuklara daha ilk yaşlardan maşerî ruhu aşılayacak böyle müesseseler olabilir.

Kommünizm ve kollektivizm gibi inhisarcı noktai nazarlardan değil demokrat Türk Devleti noktai nazarından mes'eleyi tetkik etmek iktiza eder. Bu vatanın âtisi, demokrat Devletçiliğin sınıf teşekkül ve mücadeleleri fevkinde bir ehemmiyet kazanmasına, ve 150 milyon nüfusu barındıracak bu mülkün içindeki 14 milyon Türkü yarının tehlikelerinden koruyacak teşkilâta mazhar edilmesine bağlıdır. İşte anne terbiyesini düşündüğüm zaman gördüğüm ve anladığım bu çok derin ve mudil mes'eledir.

Kâzım Nami

Behaviorism

Asri ruhiyata yeni çıgırlar açan « Behaviorism » 1912 de Amerika'da doğdu 1919 da müstakil bir sistem halinde terki edilebildi: « Behaviorism'in hakikî menşei ni ta Darvinismde aramalıyız » Uher: Schulreformu 929 s. 514 Behaviorism bioljiden daha doğrusu Biolojinin « hayvan ruhiyatı » ile uğraşan kısmından doğmuştur, diğer tabirle bu ilmin beşeri sahada mantiki istitalesinden başka bir şey değildir. Behaviorism tam manasile objektiftir, insanı bir hayvan gibi tetkik eder, ferdin düşüncelerinden ziyade fiili tezahürlerinin mecmuunu, tavru hareketini araştırır. Asıl « Behaviorism denilmesine sebepte budur. Behaviour-comportement, Benehmen tavr ve hareket manasına gelir. [1] Behaviorism cereyanı, muvafakiyetinin mühim bir kısmını rus fizyolojisti İvan Pavlov ve M. von Bechterev'e borçludur. Behaviorism fizyoloji ve neuro-

lojiye dayanır. Bu hususta Pavlav ve talebelerinin Lemécanisme de la substance corticale du cerveau - Dimağı tabakai kışriye mekanizması hakkındaki tetkiklerinin çok yardımı olmuştur. Pavlov'un tecrübesini kısaca kaydediverim: Bir köpeğin salya guddesi üzerinde hafif bir ameliye yapılıyor. Köpeğe yiyecek gösterilince enbubelerden muayyen miktarda salya aktığı görülüyor. Köpeğe yiyecek verileceği zaman zil çalıyor.

Tecrübeler bir çok defalar tekerrür ettikten sonra yiyecek gösterilmeden zil gösterildiği zaman salyanın aynı miktarda aktığı görülüyor. Bu suretle zil yeyeceğin yerini tuttuğu için birinci derecede münabbih olmuş ve salya mefhumuna bağlanmış oluyor. Pavlov ve Matson mezkûr mekanizmanın malumatımızın temelini teşkil etmekte olduğunu söylüyor, fikirlerin tedaisini daha dinamik bir bakımdan araştırıyor, öl-

1 Comportement hakkında mucez bir fikir edinmek isteyenler « Journal de Psychologie » den R. Maunier'in De comportement sociaux et de leur classification » başlıklı makalesini okusunlar. A H. No. 3 - 4 15 Tv. 929

çölerek tayini mümkün olduğunu iddia ediyorlar. Behaviorism kuvvetle bağlandığı prensiplerini ruhiyatın her sahasına tatbik etmiştir [1] Behaviorism tabii ilimler arasında neuroloji ve fizyolojiden sonra yer almak istiyor. Görülüyor ki Behaviorism tabii ilimlerin hususî bir kolu mahiyetindedir. Tabii ilimler hadise, şeniyet ve tecrübelerden doğdu, tatbik ettiği usul, bağlandığı neticelerde vusuk ve katiyet vardır o neticele i tensik ve tanzim eder, itiraz edenlere karşı ilmi tekniğin gösterdiği yegâne yol şudur: Tecrübeyle daha kat'i neticeler tesbiti; tecrübe mehenginden geçmeyenleri kabul etmiyor. Bu vaziyet karşısında an'anevi ruhiyatın (introspection) deruni tefehhus usulu sarsıldı, yıkıldı. Şurasını teessürlerle kaydetmek lâzım ki lâboratuvarlarda mahdud alet ve sun'î şartlarla yapılan tecrübelerden alınan neticelerin hepsine ilmi itminanla bağlanamıyoruz. Ruhiyatçılar arasında uzayıp

giden sonsuz münakaşalara da sebep bu itminansızlık değilmi. Bu sahada zaman ve emekler israf edildiğinden ruhiyat tabii istikametinde hızını alamıyordu.

Bu hali gören John Hopkins University sinin genç Prof. Dr. John B. Watson 1912 de isyan etti, beşeri ruhiyatın subjectivismden kurtarılmasını, monism ve objectivisme bağlanmamızın zarurî bulunduğunu hararetle iltizam etti, «Behaviorism» de bu suretle doğmuş oldu. Dr. John B. Watson işe Preyer v. s. nin tetkiklerinden cüret alarak çocukların tavru hareketlerini tetkik suretile başlanmıştır.

Ruhiyat lâboratuvarları mevzuu yalnız haldeki vaziyeti itibariyle tetkik ediyor, mazisini ihmal ediyordu; hali izah için de muhtelif nazariyeler ileri sürüldü ki bunlardan bazıları bedahet derecesinde taayyun etmiştir, meselâ bazı zihni hal ve istidatların irsi oluşu keyfiyeti: Bedii, cinaî v. s. bir çok temayül ve istidatların

I. H. Nöblu. L. Pallat 'in «Handbuch der Pädagogik» Bd II/s. 84 deki «Behaviorism prensiplerinin mubalâgalı bir surette taammüm ede ede terbiye ve ruhiyat üzerinde tahakküm edercesine sivrilmesi ilmi mutlak bir harabiye sürüklüyebilir» cümlesini hatırlıyalm.

vehbî oluşuna Behaviorism kabul etmiyor. Behaviorism aksulame llerden başka bütün bunların tamamen kishî olduğunu iddia etmektedir «Biz insiyaklardan değil itiyatlardan müteşekkiliz» svy. B. Watson Eski nazariyeler kâfi derecede mutalara malik olmadığı için yanılmıştır. Çocuğun şahsiyetine hakkiyle nüfuz edebilmek için hususî lâboratuvarlarda doğrudan doğruya tetkiklerde bulunmak mecburiyetindeyiz. Yeni doğanların terbiyevî tesirlerden evelki bakir vaziyetlerindeki hususiyetleri anlamak için binlerce çocuklar ilmi müşahede ve tetkiklere tabi tutuldu, bir çok aksulâmeller tespit edilebildi; bu aksulâmellerin beden ve ruhi itiyatlara inkılâp etmek üzere nasıl terekkep etmekte oldukları araştırıldı. Bunlardan meselâ korkuyu ele alalım. Aceba çocuklarda korku nasıl doğuyor? Çocukların yabani hayvan, yılan, ateş, oda v. s. den korkmaları tabii ve insiyaki midir? Bunu nasıl izah edebileceğiz? Bu hususta Behaviorism «çocuğun tarihini anlamadan boşa izaha kalkışmayınız» diyor.

İlk korkunun nasıl olduğunu anlayacak olursak key-

fiyeti izah güç bir şey olmaz. Küçük yavru hayvanat bahçesine götürülerek aslan, kaplan, fil, canavar, yılan dâha buna benzeyen yabani hayvanların önüne konulduğunda kat'iyen korktuğu halde boş, karanlık odada yahut içinde alevlenmiş kâğıt bulunan kova önünde korktuğu görülmüştür. Bunun sebebini şeraitin tabii mihanikiyetinde aramalıyız. Yukardaki suale cevap vermiş olmak için tabii münebbihlerle nasıl yeniden korku husule gelmekte olduğunu araştıralım. Bunun için de hastahanede doğmuş, durgun bir çocuk üzerinde yapılan tecrübeyi arz edeyim. Çocuğun eline munis bir fare veriliyor, fare verilirken de çocuğa muntazaman muayyen bir gürültü işittiriliyor; bu suretle mezkûr gürültü tabii bir münebbih vazifesini görmeye başlıyor, bir demir çubuğuna «7» defa vuruluyor VII nci defasında çocuğun korkmaya başladığı görülüyor. Tecrübeler neticesinde tavşan köpek, kürk gibi hayvan ve eşyanın da korku münebbihi olabile-

I. Dr. J. B. Watson bilhassa İ. Loeb'in Geo - photo - Thermo - Galvano - Themotropismus» nazariyesinden mülhamdır.

cekleri anlaşılıyor. Mezkûr tecrübeler korkunun hakiki menşei üzerinde bizi aydınlatılabilir: Şimdi yeni bir suâl karşısındayız. Acaba arzedilen tarzda korkutulan çocuğu mezkûr korku heyecanından kurtarma imkânı varmıdır? Evet bunun için tatbik edilen usulü aksetmek kâfidir. Meselâ çocuk fareden korktu değil mi? Fareyi kafese kapadılmış olarak çocuğa uzakça bir mahalden gösterir, aynı zamanda önüne hoşun giden yiyeceklerden koruz. Çocuk önündeki yiyeceklerle eğlenir. Fareyi her gün çocuğa bir miktar yaklaştırırız. Bir kaç gün sonra fareli kafesi ta çocuğun önüne, dizinin üzerine kadar yaklaştırdığımız halde kat'iyen korkmadığı görülür. Buradan insiyak meselesine geçebiliriz. Behaviorism her türlü faaliyetimizin esasını meşrut aksul'amellerde ruhiyatçılar da insiyak ve temayüllerde ararlar. Behaviorisme göre heyecanlar zihni hal olmaktan ziyade afaki bir surette müşahadesi mümkün mudil hareketlerdir. Behaviorismın vaziyeti hayvanlardaki insiyaklar hakkında da menfidir.

Meselâ yuva yapma insiyakı. Müşahedelerimiz kuşların numunelik yuva hakkında veh-

bi bir fikre malik bulunduklarını mantıkan kabule imkân bulunamayacağını kat'iyetle göstermektedir. Kuşların muhitlerine göre saman, çöp, ince dal, tüy, yün, v. s. den istifade ederek nerelerde, ne suretle yuva yapmakta oldukları hepimizce malûmdur. Bu işteki muvaffakiyetlerinin veraset tarikiyle intikal ettiğini iddia edemeyiz. Bu işin tamamen müşahede ve tecrübe mahsulü olduğu aşikârdır. Tecrübeler evelce insiyakı zannettiğimiz bir çok hareketlerin ne kadar yanlış olduğunu meydana koymuştur. Tabii ahvalde ehli göğercinle yabani göğercinler bir arada birleşmiyorlar. Halbuki kloçkaya yatan göğercinin altına bir yabani göğercin yumurtası koyacak olursanız çıkan yavrunun göğercinden hiç çekinmediği halde yabani göğercinlerden yadırkayarak kaçtığını göreceksiniz. Bir sarı asma kuşunu büyüklerinden ayrı bir yerde büyütmüşler, büyüyünce kuşcağızın bambaşka bir tarzda öttüğü işitilmiştir. Ta küçükten bülbülle yetiştirilen bir serçe kuşunun tıpkı bülbül gibi, kara taukla yetiştirilenin de kara tauk gibi öttüğü görülmüştür. Köpek, kedi, domuz v. s. nin yavrula-

I Dahia buna benzer.

rı üzerinde yapılan tecrübeler de aynı neticeyi teyidettir. Biraz da zihni hayatımız üzerinde duraklıyalım, lisan meselesini ele alalım. İtiyatlar réflexes conditionnés meşrut akülâmellerini zincirleme - sinden başka bir şey değildir hükümümü lisana kolaylıkla teşmil edebiliriz. Mesele çok mudildir. Konuşmağa henüz başlıyanların hallerini göz önüne getirelim ilk ifade temrinlerinde el, ayak, göz, dudak, simalariyle bir çok işaretler yaptıklarını görürüz. Anın için çocuklarda muhtelif bedeni hareketler lisaniyle beraber inkişaf eder. Çocuk meselâ ilk defa olarak kiraz görüyor, kiraz kelimesini belliyor, gün geçtikçe kelime kendine mal'oluyor, kiraz ağacını görmediği halde bile kiraz hakkında muhakeme ve tedaileri üzerinde yalnız kelime müessir olabiliyor.

Pavlov hareket ve vaziyetlerin de bu hususta müessir olduğunu iddia ediyor. Muhakeme bir nevi sessizce tekellümdür. Muhakeme ederken kendi kendinize için için konuşur, bazı işaretler de yaparız. Lisan, jest ve şive üzerinde iklim, tabiat, hayat, şeraiti, uzvi teşekküllerdeki hususiyetlerin de tesirleri vardır. Bu mesele fikir erbabı arasında

münakaşa edilmektedir. Arzettiğim keyfiyet son zamanlarda sağır ve dilsizler üzerinde de araştırılmaktadır. Dr. İ. B. Watson şahsiyeti « itiyat sisteminin nihai neticesidir » şeklinde tarif ediyor. Şahsiyet işliyen itiyatlardan müteşekkildir. Görülüyor ki behaviorism şahsiyeti dinamik bir sayruret ve kudret halinde kavramaktadır. Şahsiyeti teşhis için her şeyden evvel ef'aldeki ittirat ve tahaluf safhalarını tetkik etmeniz lâzım. Âsabı bozuk ve geriler diye tavsif ettiğimiz marazi tipler beşeri ihtiyaçlara intibak edemeyecek derecede itiyat sistemleri bozuk ve mütereddi olanlardır. Bu noktada anababa ve terbiyecilere düşen vazifeler çok mes'uliyetlidir. Çocuk hayata intibak hamleleri vermekle meşguldur, kazandığı ilk intiba ve itiyatlar hayatı müddetince devam eder diğer tabirle uzviyet ve ruhiyet itibariyle çocuğun mevcudiyetini tayin eden mazisidir. Anın için çocukların terbiyesine çok erken başlanması zaruridir. Menfi şeraitin kazandıracağı itiyat hamleleri müspet intibaklara engel olabilir. Çocuklarımıza sıhhi, terbiyevi, neşeli bir hayat yaşatalım; genç nesilden iste-

Terbiyede Mannheim Sistemi

Sickinger'in pedagojyai bir görüşü

Manheim şehrinin ilk mektepleri sekiz sene olduğu halde ortada yine hallebilmiyen mühim bir mes'ele vardır.

1877 - 1887 - 1897 seneleri zarfında yapılan istatistiklerin neticelerine nazaran ilk mekteplere müdâvim talebenin ³/₄ kısmının son sınıfa gelmeden hayata atılmak mecburiyetinde kaldıkları anlaşıldı. Bu miktarda ¹/₂ yi, ilk dört sınıfta, ¹/₃ yi ise sekizinci sınıfa gelmeden mektebi terk ediyorlardı. Bu mühim mes'ele terbiyecileri şiddetle alâkadar ediyordu. Bu sırada idi ki Sickinger Manheim şehrinin maarif idaresini deruhde etmiş ve bu nokta üzerinde uzun müddet

tetkikattan sonra bunun sebep ve çarelerini [Manheim mekteplerinin teşkilât mes'lesi] makalesile izah ve hulâsa etmiştir.

1 — Mekteplerde çocuklara verilen malûmat hattinden fazladır. Hatta bu malûmat normalik fevkinde olanlar için bile şayanı tavsiye değildir.

2 — Küçük sınıflarda talebe adedinin çokluğu, bazanda iki sınıfın bir muallimin idaresine verilmesi tedrisatı anormal bir şekle getirmiştir.

3 — Terfi sınıf meselelerinde muallimlerin fazla ciddiyet ve asabiyet göstermiş olmaları çocukların maneviyetlerini sarkmıştır.

nen yaradıcı hayata intibaha yarayışı itiyat ve iktidar da ancak bu suretle temin edilebilir.

Hulâsa : Behaviorism ferdi afakî usullerle tetkik eder, psikoteknikin tecrübi tetkiklerin tamalmar, positivist ruhiyatın

yeni bir direktivi halinde görünüyor. Behaviorism henüz fecir hayatını yaşıyor, emeli yüksek, sahası geniştir, o, her türlü ruhi meselelerin hâlline vecdi feragatla çalışıyor, istikbali hakkında nikbin alabiliriz!

**Eyup Hamdi
Terbiye M.**

4 — Her gün mektebe müntazamen devam edemeyen talebeye karşı; mektep idarelerinin müsamehakâr hareketi ve bu suretle gaip edilen derslere mektebin ehemmiyet vermemesi.

5 — Muhtelif istidat ve kabiliyette olan çocukların aynı sistem dahilinde ve muayyen programlara göre ders görmekte oldukları.

Sickinger bu sebepleri teşrih ederken Piskolojyai bir görüşle noktai nazarını bir cümle ile hulâsa ediyordu, her -kese aynı şeyi değil, her -kese kendisine lâzım olan şeyi vermelidir. Halbu ki 1890 tarihine kadar tahsil hakkında umumî noktai nazar şu idi. Her -kese aynı şekil ve esas dahilinde malûmat verilmedir. Sickinger bu yanlış telekkiyi şiddetle intikat ediyor. Ve eski kılâsik sistemin haklı olarak müfritane aleyinde bu lunuyordu. O diyordu ki eski mektep sisteminde terfi sınıf edemeyen talebe, yeniden aynı sınıfa gelen talebe ile tekrar eski dersleri görmesi ne dereceye kadar muvaffık olur. Terfi sınıf kabiliyetini göstermeyen ve binaenaleyh başka bir usul ile ders görmek ihtiyacında olan çocuğa karşı bu hareket çok ağır bir haksızlık değildir. Bu haksızlığa mey-

dan vermemek için, istidatlarına göre çocukları, ayrı sınıflara koyarak onları hususî bir surette yetiştirmek lâzımdır. O halde bu veçhile esas sınıflardan ayrılacak çocuklar hangileri olmalıydı.

1 — Terfi sınıf edemeyenler.

2 — Derslerde geri kalanlar.

3 — mektebe geç gelüpte ma'ûmatı noksan kalanlar «bunlar en ziyade ilerletme sınıflarına alınmalıdır».

Esas sınıflardan alınıpta ilerletme sınıflarına konacak çocukların izzeti nefislerinin kırılmaması ve üzülmeleri için, her muazzap olmamaları içinde, onlara bazı imtiyazlar bahşediyordu.

1 — Ruhi hıfzıslıhhaya mûtaallik olan imtiyazlar.

2 — Bedenî hıfzıslıhhaya mûtaallik olan imtiyazlar. Ruhi hıfzıslıhhalarını temin için sthhat pedagojisi seminarlarda tahsil görmüş çok eyi ve müşfik muallimlerin intihap edilmesi. Bu muallimlere aldığı sınıf talebesini mektepten çıkarıncaya kadar bütün sınıfları takip edecek hakların verilmesi. Bu suretle muallimlerin çocuğu mükemmelen anlayarak ona göre hareket etmesi ve derslerin esas sınıf-

lardan daha az fakat esası olması.

Bedenin sıhhatı noktai nazarından verilen imtiyazlarda da çocuklar sabahleyin mektebe geldikleri zaman mükemmel bir kahve altı yapmaları, Halka mahsus mutbahlardan yemek yiyebilmeleri. Şehrin ban-yolarından kamplarından istedikleri şekilde ücretsiz olarak istifade edebilmeleri esasını vazermiştir.

Sickinger bu esasları tespit ettikten sonra Mannheim şehrinin ilk mekteplerinde mühim bir yenilik yaptı. Sırf sekiz senelik teşkilât yerine muhtelif kısımlar ayırdı.

1 — Sekiz seneden ibaret esas sınıflar

2 — Yedi seneden ibaret ilerletme sınıfları

3 — Dört seneden ibaret yardım sınıfları

4 — Senesi gayri muayyen İmbecile sınıfları

5 — Bitirme sınıfları

Mektebe ilk defa kabul edilen çocuk esas sınıfa kaydedilir. Bu sınıfa giren çocuklar senenin ortasında ve sonlarına doğru tetrice bir surette ruhi varlıklarını göstereceklerinden terfi sınıf edemeyecekleri muallimlerce tahakkuk eden ço-

cuklar ilerletme sınıflarına alınır. İlerletme sınıflarında her hangi bir sebeple girmiş normal çocuklarda vardır. İlerletme sınıfında ders gören çocuklar senenin sonunda tetkik edilir, kazandığı malumat esas sınıfa geçebilecek bir derecede ise, yani çocuğun malumatı esas sınıftaki çocukların malumatı derecesine gelmişse, ilerletme sınıfında olan bu çocuğu mudili bulunan esas sınıflardan birine geçirilir. İlerletme sınıfında bulunan çocuklardan malumat itibarile esas sınıflar derecesinde olanlar, yine tekrar esas sınıfa geçerler. Bu vasfı haiz olmayan çocuklar ise ilerletme sınıfının mali olarak ilerletme sınıfından mezun olurlar.

Yardım sınıfları anormal-lara mahsustur. ayrıca bunlar için yardım mektepleride vardır. İlerletme sınıflarında muvaffak olmayupta geri kalablar yardım sınıflarına alınır. Şayet yardım sınıflarında muvaffak olamayanlar olursa « İmliécile » sınıflarına gönderilirler. Gerek yardım sınıflarına ve gerekse İmbécile sınıfına geçenler bir daha ilerletme sınıfına geçemezler.

Bitirme sınıfları hayata çabuk atılmak isteyenlere mah-

sustur. Bazı çocuklar, ailevi ve hususî hayat vaziyeti dolayısıyla mektebi ikmâl edemeyecek bir hale düşünce mektepten ayrılmak mecburiyetini hissederler. Bu vaziyet kışısında allimlerde hakikaten çocuğun mektebi ikmâl edemeyecek derecede hayatı bir zaruret ve mecburiyetle karşılaştığına kanaat getirirlerse bu gibi çocukları beşinci veya altıncı sınıflardan bitirme bizce sınıfın geçirirler[1]

Bu sınıflarda yurt bilgisi, memleket tarihi, hesap ve lisan derslerine ehemmiyet verilir. Bitirme sınıflarında çocuklara daha fazla serbestiyet verilir. Ve kendilerine arkadaş

ve dost muamelesi yapılır. Ve bu suretle mektebi sevdirerek son bir senelik tahsili vermek suretile onları hayata hazırlarlar.

Yüksek tahsil :

Ebeveynin talebi ve çocukların kendi arzusu üzerine yüksek tahsili takip etmek isteyenler, bu mektepteki esas sınıfların birinci ve ikinci sınıflarında okuduktan sonra buradan ayrılarak Lise ilk kısmının üçüncü sınıfına geçerler. Üçüncü sınıfı ikmâl ettikten sonra yarım sene bir tahsili müteakip liselere [jimnaji, realşule, operrealşule, real] devam ederler.

Servet

[1] İlk dört senelik tahsil her kes için mecburidir.

(Dökroli) nin terbiyevî oyunları

(1)

Methal

Uzun zamanlardanberi büyük mürebbiler, ayanî tadrisatın, dikkat ve hassa terbiyesinin, şahsî mesainin, tedrisatın ferdileşmesinin salim bir terbiyenin en zarurî şartları olduğunu tekrar ede durmuşlardır.

Daima nazariye halinde kalan bu esaslara inanmayan kimse kalmadığı halde, malesef ameliyat ve tatbikat sahasında henüz bu idealden uzağız. Şu halde bugün bu mükemmel ideali tahakkuk ettirecek her şeye minnettar olmalıyız.

Doktor Dökroli ve muavinleri matmazel Monchamp ve Dogand taraflarından bu sahada ibda ve ikmal edilen hususî bazı mesai eserlerini meslekdaşlarımıza tanıtıyoruz:

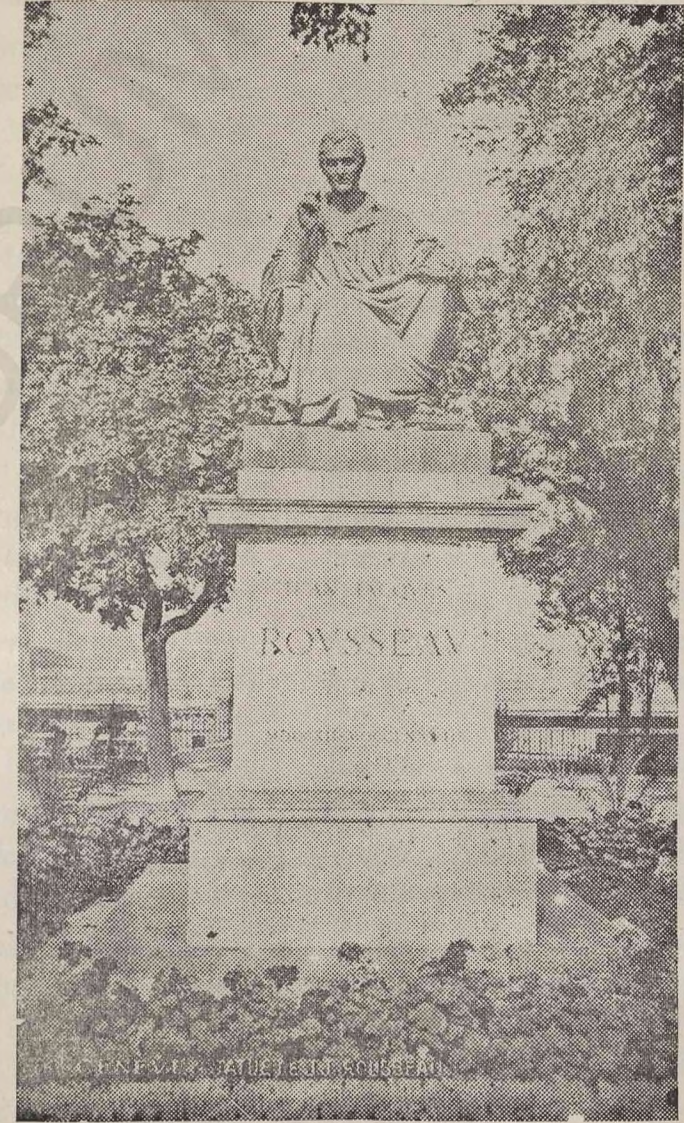
Dökroli bu oyun vasıtalarını evvelâ geri ve anormal çocukların tedrisatı için tertip etmişti. Fakat bu usul ve va-

sıtalar bugün (Normal-tabii) çocukların tedrisatı için de kullanılıyor. gayri tabii için intizarın fevkinde faydalı neticeler veren bu yeni yol tabii için de açılmış bulunuyor.

Oyunların gayesi : Dökroli bizzat, kendi oyunlarının üç ehemmiyetli faydasını zikrediyor:

1 — Bu oyunlar çocuklarda tav'î dikkatî terbiye ile beraber tamamen ferdi bir mesaiye fırsat veriyor. Henüz okuyup yazmak bilmeyen Anormalların terbiyesile meşgul olanlar bu çocuklara zamanlarını faydalı tarzde istimal ettirmenin ne güç bir iş olduğunu bilirler. İşte bu oyunlarla biz, gayri tabii çocukların dikkatlerini tamamen inkişaf ettirecek ve çocuğun iktidar ve kabiliyetlerini aş-

(1) Bu oyun vasıtaları (30) takım halinde İzmir Erkek Muallim mektebinin tecrübi ruhiyat lâbruvatorlarına getirilmiştir.

Dahi terbiyeci j. j. Ruso
(Emi'le dair İsmail Hakkı Beyfendinin 10 mühim makalesi münasebetile)

(Fikirler)

mamak şartile faaliyetini temin edecek bir vasıta elde etmiş oluyoruz.

2 -- Bundan başka bu malzeme çocuğun müktesep malûmatını kontrol içinde kullanılabilir. Her hanki bir mevzu bu oyunlarla iştigale başladımı, tamamile şahsi bir mesai sarfetmek mecburiyetinde kalacağından kendisine verilen şeyleri hazmedip etmediğini derhal gösterir.

3 — Nihayet bu oyunlar sınıfa veya mektebe girerken çocukların zihni seviyelerini ve terekkl derecelerini ölçmeğe hizmet edecek (mehek-test) ler makamında kullanılabilir.

Bu en esaslı hedeflerden başka tali derecede daha iki fayda kaydedebiliriz:

4 -- Basit hareketlerle yapılabilen bu oyunlar çocuğun faaliyet ihtiyaçlarına cevap verdiği gibi, onun için hem bir (Neş'e menbaı), hem de mükemmel bir (inzibat vasıtası) olur. Aynı zamanda bu vesait çocukta (ihtimam ve intizam) itiyatlarının da inkişaf ettirir.

5 — Bu oyunlar bütün çocuklar ve bilhassa anormal-

lar için artık bir zaruret olduğu takdir edilen (elişleri) nede yeni ve geniş bir saha açar. Bir az talim ve terbiye görmüş bir çocuk zekânın inkişafına mükemmelen yardımcı olan oyuncakları kendi kendinede imal edebilir. Bu oyunlarla her çocuk kendi evlerinde oynayabilir. Nihayet birer (numune misal)ı verilecek olan bu vasıtaların her birini herkes aynı maksatlar dahilinde istediği kadar ikmal ve tenevvu ettirebilir. Biz burada bu makaleden sonra Dökroli nin yalnız (30) takım oyunundan bahsedeceğiz. Fakat bu oyunlar hakikatta ne (30), ne (40), ne (100) dür. Bilâkis Dökrolinin terbiyevi ayunlarındaki prensip namütenahi tatbikata, oyunlara fırsat verebilecek mahiyettedir.

Her çocuk her oyuna tekabül eden hususi mefhumu hazim etmeğe muvaffak oluncaya kadar bu oyunları tekrar edecektir.

Doktor Dökroli ile muavinlerinin ibda ettiği oyunlar pek çoktur. Bunların hepsini tab ve neşretmek mümkün değildir. Biz, bunları tamamlamış olmaktan ziyade en ziyade kabili temin olanlarını

izah edeceğiz . Cinevre de (j. j. Ruso) enstitüsü ve Belçikada (çocuk fennî cemiyeti) nin himayesi altında neşredilen (La Collection d'actualite pedagogiques) serisi arasında (terbiyevi oyunlar namı altında yakında küçük bir cilt intişar edecektir. Bu eserde Dökrolî ile madmazel (Mochamp)ın hasseter biyesi, hesap ve kıraat tedrisatı için tedricî kaidelerine riayetle vucude getirdikleri bir çok oyunların resimleriyle birlikte tamamı bulunacaktır.

Ümit edilir ki, bu vesaiti kullanan her mürebbi, yalnız bunların kıymetini taktir ile iktifa etmeyecek, kendi çocuklarının ihtiyaclarına ve tedrisatta takip ettikleri şahsi usullere mutabık olan diğerlerininide bulmakta gecikmeyeceklerdir.

(30) Takım oyuncuğun ilk serisi neye hasredilmiştir?

İlk iki s. riden her biri (15) oyunu ihtiva etmektedir. Birinci seri tam anormallara aittir. Bilhassa hasse terbiyesile, ilk adet mefhumlarına taalluk eden hesap temrinlerini istihdaf eder. Bunlar arasında birde - misâl mahiyetinde-kıraat oyunu vardır.

İkinci seri bir derece daha ileri çocuklara aittir. Bunda da aynı miktar hasse terbiyesi, hesap ve kıraat oyunları vardır.

Diğer cihetten anormal çocukların binehaye değişen ihtiyaclarına daha eyi cevap vermek için her iki serinin hassa terbiyesi; hesap, kıraat, yazı oyunları ayrı ayrı birer gurupda cem edilebilir.

Dökrolî oyunlarından nasıl istifade edilir ?

İki suretle: Biri yalnız bir çocuğun tertip ve icra etmesi ile, diğeri mürebbinin hey'eti umumiyesini idare ettiği bir çocuk gurubunun müştereken çalışmasıyla. Bu taktirde kabilli ruyet eşya üzerinde pek cazip bir tarzda çocuklarla lisan temrin de yapılabilir.

Birinci serinin tombalaya benzeyen mukavva oyuncaklarının ekserisi, (4, 10, 13), ikinci seride (16, 20) ve kıraat için tertip edilen (26,30) numaralar hariç Profesör Ronma'nın dikkat terbiyesi için yazdığı Notes sur une classe d'anormaux) nam eserindeki esaslardan alın-

mıştır. (1)

Dikkatî terbiye hassasına malik olan bu faaliyetlerin en basit esası şundan ibarettir: Bir veya bir gurup, çocuk önüne üstünde muhtelif resimler olan evvelâ(2)sorna (3) (4)küçük mukaava konur. Her mukavva üstündeki resme çocuğun dikkatî celbedilir, Resimlerin isimleri birer birer öğretilir. Sonra çocuğun uyması emri verilir, yahut gözleri bağlanır. Bu anda resimlerden biri ortadan kaldırılır. Çocuk bu kaldırılanın hangisi olduğunu bilecektir. Oyun daha fazla resimler ilâve edilerek ve resimlerin bir kaçı birden

(1) M. Ronma, Dökrolî müessesesinde lisan müallimi olarak çalışmıştır.

kaldırılarak devam eder. Resimlerin sırası bozulabilir, sağdan sola, soldan sağa tertip edilir.

Tecrübe ile sabittirki; Dökrolî nin buna müşabih tarzda istimâl edilen oyunları en sebatsız anormalların bile dikkatlarını terbiye için, en hissiz, hareketsiz çocukların alâkalarını hesap, kıraat, yazı meseleleri üzerinde tahrik ve müşahedeleri ifade için bulunmuş en mükemmel vastalardır.

Başka bir makalede asıl oyunlardan bahsetmek isteriz.

İstanbul - 16 - 6 - 930

Ahmet Hikmet

Çağatay edebiyatına ait bir tetkik

Bir şâirenin edebi hayatı :

(Ömer Han) San'at perest bir şahsiyetti. Edebî sohbetleri çok sever ve mizahtan fazla hoşlanırdı. zamanında yetişen san'at erbabına kıymet verir, in'am ve ihsanlarile onları taltif eder, maişetlerini korur ve eserlerini himaye ederdi.

(Hokant) da (orda) namında ki sarayı nakkaşlar, şairler ve sair san'atkârlarla dolu idi.

Sofrasında (Fazlı) ler (Mol-
la külhanî) ler (Hatif) ler
(Nadir) ler (Behçet) ler (Uz-
let) ler eksik olmazdı bunlar
o zamanın en meşhur san'at
adamları idi.

(Ömer Han) ın genç zev-
cesi olan (Kâmile) işte bun-
ların edebî zevkile beslenmiştir.
(Kâmile) nin hangi tarihlerde
doğup öldüğü nerede ve nasıl
tahsil gördüğü hakkında maal-
esef elde vesaik yoktur. Yalnız

şiire nasıl başladığı hakkında
divanının kenarında kendi ta-
rafından verilmiş bazı izahat
vardır. Buradan anlaşıldığına
göre (Ömer Han) şiirle çok
oğraşmış, ekseriya onu ya
bir (Terci) ve ya bir (Mu-
hammes) ile karşı karşıya
görürlermiş, bu sırada (Kâ-
mile) de yavaş yavaş bazen
bir mısra veya bir beyitle
(Ömer Han) ı taklide başla-
mış oda onunla yakından alâ-
kadar olur ve mısraların küçük
noksanlarını bizzat tamamlar-
mış .

Hatta bir gün Hâkanın:

(Nege erbabı hıret ehli cu-
nundan âri bar ?)

Niye ârifler cunun ehlinden
kaçıyor, utanıyor

Mısraına karşı irticâlen:

(Kimbular uryan alarının
cüpbevü destari bar.)

İkinciler uryan halbuki
birincilerin cüppe ve destar-

ları var.

Mısraile mukabelesi müteva-
tirdir. Anlaşılyorki (Kâmile)
nin edebî terbiyesinde (Ömer
Han) çok âmil olmuştur. (Kâ-
mile) o zamanın en kuvvetli
edebî lisanı olan Farisiyi pek
az zamanda (şiir yazacak ka-
dar) öğrendi ve saray san'at-
kârları arasında (Nadire)
lakabile anılmaya başladı.
Sonra kendisi bu ismi mahles
edinmiştir.

(Nadire) şiirlerinde lirik-
tir. (Ömer Han) ın vefatına
kadar her zaman aşk ve sev-
dâdan bahsetmiştir. aşağıdaki

parçalar bu vâsı kâfi derecede
haizdir.

(Nâdire camı muhabbet ni
lebâlep içiban) (Mestlik birle
kılay aşk nemazini edâ)

Ey Nadire muhabbet câmı-
nı lebâlep içerek mestlikle aşk
ibadetini eda kıl

Bir senenin Ramazanında
(Ömer Han) (Nadire) yi yal-
nız bırakıyor iftarları hep di-
şarda şairler ve âlimlerle geçi-
riyor. O zaman sarayın Harem
dairesinde yanından ayrılmak
istemediği genç Hakana karşı
bakınız neler söylüyor:

(Can görmedi rûzedin halâvet)

Can oruçtan bir halâvet görmedi

(İftarde yârsız ne lezet)

Yarsız geçen İftarların ne zevkı vardır.

(Yâr eylese yârı birle iftar)

Yâr yârı ile iftar etseydi;

(Yok ruzede bundan özge devlet)

Ramazanda bundan başka bir devlet olamazdı.

(El barça visal bezmide şâd)

(Tasûph çeküp sürûri işret)

Tâsabahlara kadar bezmi vuslette işret
sürûri ile yaşayanlar şadü qandandır.

(Her şam bana nevalei gam)

(İftar kılırga oldu kismaet) .

Halbu ki benim iftarıma her akşam

Gam nevaleleri kısmet oluyor.

(Hicran ile rûze cevri etelmez)

(Ger yâr ise - Nadire - Selâmet)

Lâkin ey - Nadire - Ramazan günleri sâde hicran
bile olsa yârın selâmeti sana kâfidir.

(Tevarihi Hamseî Şark)
de (Ömer Han) la (Nâdire)
ye atfedilen aşadaki Farisi
Müşaare burada zikre lâyıktır:

(Ziri dâmâni tû pünhân
Çist ey gül pirenhen)

(Ey güzel vücutlu kız . Sen-
de ki gizli güzellik nedir? (1)
Mısraına:

(Nakşi süm Âhûyi Çin est
der berk! semen)

(O Yasemen yaprağında
Çin Âhûsunun nakşidir (2)
Mısraile mukabele etmiş ve
tekrar: (Bâz teşbihi diğer kün
tâbigerdem ez sert)

(Başka bir teşbih daha
yap ki seni tavaf edeyim)

Ricasına karşı:

(Goncayi seyrupra maned
ki neşugüfte dehen)

(Öyle ise henüz ağız açma-
mış bir gonca olsun) cevabile
ricasını isaf etmiştir.

(Nâdire)nin şiir âlemindeki
ufuk ve seması (Ömer Han)
ın kinden çok başkadır. O, bü-
tün hayatında hicran, firak, aşk
umhabbet terennüm etmiş-

tir.

Meyınap, sâger, sahba, onun
lisanından hiç eksik olmiyan
kelimelerdir.

(Ömer Han) hicri tarihi-
nin 1237 senesinde ve 35 ya-
şında iken vefat etti.

(Nadire) nin bundan son-
raki hayatı serâpa feryat ve
figan olmuştur. Vefâkâr kadın
onu sevdiği kadar hürmette
etti mezarının etrafına kümbet
medrese, mescit, hamam yap-
tırdı tahsis ettiği vakıflarla
onları âbâd etti.

Medresenin yanına kü-
çük bir saray yaptırarak ora-
da yaşadı, etrafındaki Âlimleri,
şairleri celp ederek divanlar
yazdırdı ve bunlardan bir ki-
taphane te'sis etti. (Ömer han)
ın Di vanı ile kur'anını gümüş-
le yazdırarak Altın noktalar
ve nakışlarla süsletti ve Altın
kabını zebecet ve Yakut ile
işlettirdi bu işte emeği geçen
san'atkarları taltif etti Sarayda
toplanan Ulema ve Üdebaya
— Sonu var —

Şekûr Çağatay

(1) (2) Her nekadar kelime mânâla-
rı böyle değilsede bu iki mısraı bu
şekilde tercümeyle daha münasip
gördük.

İZMİR İKTİSADİYATI

— 5 —

İzmir limanı, Tarabulus
garp harbinden beri devam
eden mütemadi harp ve iş-
gallar yüzünden son rubu
asırda ehemmiyetli bir inkişafa
mazhar olamamıştır. Ancak
iktisat programının, her ne
bahasına olursa olsun tahakkuk
etmesi matlup ve mültezem
esaslara şamil olmasına naza-
ran, alâkadarların bu vaziyet-
ten istifade ederek kat'i ve fa-
ideli bir harekete geçmeleri
zamanı gelmiştir. Yunanlıların
Selânik limanını genişletmeğe
hazırlandıkları ve bunu fiil
sahasına getirdikleri şu gün-
lerde İzmir limanı, garbi Ana-
doluya karşı deruhte ettiği
büyük vazifeyi ehemmiyetle
düşünmelidir (1) Bilhassa İz-
mirde Rıhtımla tahmil ve tah-
liyenin ayrı ellerde bulunması
kat'i bir harekete mani olmak-
tadır. Binaenaleyh müsait
kombinezonlarla bu iki kadroyu

birleştirmek, İzmir'in ve ikti-
sadi mıntakanın en büyük
bir umdesi olmalıdır. Bugün
Rıhtım liman, idaresi; tahmil
ve tahliye masraflarını azalt-
mak için ufak bir tetbirde
bulunmaktan kendisini müs-
tağni görmektedir.

Tahmil ve tahliye idaresi
ise Rıhtımında velev tetrici
bir surette inkılap yapılmadı-
ğından - ücretlerini tenzil
için ne yapsa büyük bir se-
mere alamamaktadır.

Binaenaleyh bu vesile ile
zikredeceğiz ki İzmir iktisat
mıntakasının bir liman mes'e-
lesi vardır.

İktisat programının 11 inci
maddesini teşkil eden Transit
ticareti için İzmir bazı mevzî
teşebbüsler de bulunmuş ise
de maalesef bir şey kazanıla-
mamıştır (2)

Gerçi bu, istikbâl içinde
İzmir'den transit ticareti namına

(1) « Yunan hükûmeti Selânik lıma-
nını geniş miyâsda tevsi etmeğe karar
vermiş ve faaliyete geçilmek üzere tet-
kikata başlanmıştır: gazeteler »

(2) Transit eşyanın tahmil ve tahli-
yesinde çok tenzilâtlı bir levha tatbık
eylediği halde 928 senesinde ancak
1190 ton transit emteası gelmiştir.

bir şey beklenemeyeceğini ifade etmezse daha şumullu tetbirlerle birlikte daha bir çok şeraitin tahakkukuna vabeste bulunduğunu anlatır.

Sanayi:

İzmir, iktisat programının halen en büyük sanayiden saydığı dokuma san'atı için en müsait bir yerdir ve bunu şehrin ufkundaki bir çok fabrika bacaları isbat eder. Filhakika İzmir iktisat mntakası incir, üzüm, tütün gibi mümtaz mahsullerden başka gayet eyi ve mebzul pamuk da yetiştirmektedir.

Bir zamanlar bütün mntakanın iştirakile İzmirde tesisi tasavvur edilen « büyük sanayi neşciye müessesesinin Merhum Necati Beyle birlikte üfulüne burada açmakla beraber bu kabil fakat daha hayatı teşebbüslerin İzmir için çok faideli olacağını sarahatla ifade etmeliyiz.

« Milli sanayi içinde milli iktisadın itina göstereceği bir mevzu olan **Halicilik** ise» (27 madde) bilhassa İzmir için hususî bir ehemmiyeti haizdir. İstatistikler bütün Türkiye halılarının yüzde atmış beşinin

İzmir limanından sevk edildiğini göstermektedir.

Bir kaç ana hattına temas etmekle iktifa ettiğimiz İzmir iktisadiyatının çok geniş ve feyyaz faaliyet sahasında, tecellisini beklediğimiz bir hareket vardır :

Geniş ve etraflı bir şuurla bütün mntakanın ihtiyaçlarına uygun ve ona müfit bir İzmir yaratmak; vatan çerçevesi içinde onun kendi iktisat mntakasına deruhde ettiği iktisadî faaliyet başarmak bir Devlet iktisatprogramı olduğu gibi, İzmirle iktisadî mantıkası arasında bir ahenk ve imtizaç doğuracak bir mntaka programın ihtiyaç, katî ve muhakkaktır. Bunun hazırlanması ve tatbiki bu günkü teşkilatla mümkün olamıyor.

Başarmak Ömürleri bir kaç güne inhisar eden mntaka ticaret odaları Kongresi ise bu büyük mevzuata temas bile edememektedir.

Halbuki bunun daha esaslı ve şamil tetbirlerle tahakkuku artık, bir zarurettir.

Kemal Turan